

Han klättrade upp på tåget

Berättelse

Det var en kall dag i slutet av november 1944. På järnvägsstationen Józsefváros i Budapest stod ett långt godståg. I vagnarna trängdes hundratals judar. Tåget skulle snart köra dem till ett läger, där de flesta skulle dödas. Tiden höll på att rinna ut.

Då kom en bil med svenska färger. Ur den steg Raoul Wallenberg, en svensk diplomat. Han hade med sig en stor bunt papper. Det var skyddspass – dokument som visade att en person stod under svenskt skydd. Wallenberg ville rädda så många som möjligt från tåget.

Vid tåget stod tyska soldater och ungerska pilkorsmän med vapen. Men Wallenberg tvekade inte. Han klättrade upp på tågets tak och började dela ut skyddspass genom dörrarna och gluggarna. Människorna inne i vagnarna sträckte ut sina händer, och Wallenberg lade ett pass i hand efter hand.

Soldaterna ropade åt honom att klättra ner. Pilkorsmännen sköt med sina gevär. Men de sköt över hans huvud, för de vågade inte träffa honom. Wallenberg fortsatte lugnt att dela ut pass. Hans lugn och mod gjorde att till och med soldaterna blev förvånade.

När han hade delat ut det sista passet ropade han till alla som hade ett pass att gå av tåget. De skulle gå till bilarna, som stod parkerade nära stationen och var målade i svenska färger. På det sättet räddade Wallenberg flera dussin människor från just det tåget. Soldaterna var så häpnadslagna att de lät honom göra det.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
en järnvägsstation	en plats där tåg stannar
ett godståg	ett tåg som vanligtvis fraktar varor, inte människor
trängas	stå mycket tätt, många på liten plats
en diplomat	en person som representerar sitt land i ett annat land
ett skyddspass	ett papper som visar att en person har svenskt skydd
pilkorsmän	medlemmar i ett ungerskt nazistparti (Pilkorset)
ett gevär	ett långt vapen som man skjuter med
en glugg	en liten öppning eller ett litet fönster
att tveka	att inte våga eller inte kunna bestämma sig
häpen	mycket förvånad
flera dussin	flera grupper om tolv; alltså många

Läsförståelsefrågor

1. Vart skulle godståget köra människorna?
 1. hem till deras byar
 2. till ett läger där de flesta skulle dödas
 3. till en skola i Sverige
2. Vad var ett skyddspass?
 1. en biljett till tåget
 2. ett dokument som visade att en person hade svenskt skydd
 3. ett brev från Wallenbergs familj
3. Var ställde sig Wallenberg när han delade ut pass?
 1. inne i en vagn
 2. på tågets tak
 3. i bilen
4. Varför sköt pilkorsmännen över hans huvud?
 1. de var dåliga skyttar
 2. de vågade inte träffa honom
 3. de ville varna människorna i tåget
5. Stämmer påståendena med texten? Svara *ja*, *nej* eller *det står inte i texten*.
 1. Wallenberg kom till stationen i en bil med svenska färger.
 2. Wallenberg klättrade ner direkt när soldaterna ropade.
 3. Wallenberg räddade exakt 100 människor från tåget.
6. Vad gjorde människorna med pass efter att Wallenberg delat ut det sista? (öppen fråga)
7. Varför tror du att Wallenberg vågade stå kvar trots skotten? (inferens)

Facit

1. till ett läger där de flesta skulle dödas
1. ett dokument som visade att en person hade svenskt skydd
1. på tågets tak
1. de vågade inte träffa honom (de var imponerade av hans mod)
1. ja b) nej (han fortsatte lugnt att dela ut pass) c) det står inte i texten (texten säger “flera dussin”)
- Exempel på svar: De gick av tåget och gick till bilarna med svenska färger, som stod parkerade nära stationen.
- Exempel på svar: Han ville rädda så många liv som möjligt och tyckte att människornas liv var viktigare än hans egen säkerhet.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten är i preteritum och ger en närbild av en dokumenterad räddning vid Józsefvárosstationen (slutet av november 1944), beskriven av Wallenbergs chaufför Sándor Ardai. Den kompletterar porträttet, som mer kort nämner att han ställde sig framför tåg. Tema: mod och människovärde. Bra för att öva preteritum och tidsord. Förintelsen är en känslig bakgrund – skapa ett tryggt samtalsklimat.

Diskussionsfrågor

- Varför tror du att Wallenberg ville hjälpa människor han inte kände?
- Vad betyder ordet “mod” för dig? Ge ett exempel.
- Hur kände sig människorna i tåget när Wallenberg kom, tror du?
- **Skriv (4 meningar):** Skriv om en gång då någon hjälpte dig eller en annan person i en svår situation.

Källor och faktagranskning

- Raoul Wallenberg – Wikipedia (svenska/engelska): https://en.wikipedia.org/wiki/Raoul_Wallenberg
- Raoul Wallenberg | Biography, Death, & Facts – Britannica: <https://www.britannica.com/biography/Raoul-Wallenberg>
- Raoul Wallenberg and the Rescue of Jews in Budapest – USHMM Holocaust Encyclopedia: <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/raoul-wallenberg-and-the-rescue-of-jews-in-budapest>
- Raoul Wallenberg 1912–1947? – Forum för levande historia: <https://www.levandehistoria.se/fakta/forintelsen/svenska-hjalp-och-raddningaktioner/raoul-wallenberg-1912-1947>
- Raoul Wallenberg – World War II hero – sweden.se: <https://sweden.se/life/people/raoul-wallenberg-world-war-ii-hero>

Faktagranskad i juni 2026. Nyckelfakta: Raoul Wallenberg föddes 4 augusti 1912 på Lidingö och studerade arkitektur vid University of Michigan. Han kom till Budapest 9 juli 1944 som svensk legationssekreterare och delade ut skyddspass samt inrättade “svenska hus” (omkring 32 byggnader) för att skydda judar undan Förintelsen. Antalet räddade anges olika i källorna: Yad Vashem nämner cirka 4 500, andra historiker 7 000–9 000; siffran 100 000 anses överdriven. Wallenberg greps av sovjetiska SMERSH 17 januari 1945 och försvann. Sovjet uppgav 1957 att han dött 17 juli 1947 i Lubjankafängelset i Moskva, men dödsorsak och exakta omständigheter är fortfarande osäkra. Sverige förklarade honom

död i sin frånvaro 2016 (formellt dödsdatum 31 juli 1952). I texterna anges dödsåret 1947 enligt den sovjetiska uppgiften, med reservationen att försvinnandet aldrig helt klarlagts.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-12.